

مقام معظم رهبری نخستین بار در سال ۱۳۷۸، این سال را به نام امام خمینی (ره) نام گذاری کردند که دلیل این انتخاب نیز یکصدمین سالگرد تولد امام راحل بنیان گذار کبیر انقلاب اسلامی در این سال بود. پس از آن رهبر انقلاب سال ۷۹ را به دلیل وجود دو عید مبارک غدیر در سال، به نام مبارک امیرالمؤمنین علی علیه السلام مزین کردند. نام گذاری سال ها بر همین اساس تداوم یافت، تا اینکه پس از گذشت حدود یک دهه از این سنت که نام هایی نظیر «عزت و افتخار حسینی»، «خدمت گذاری»، «همبستگی ملی و مشارکت عمومی»، «پیامبر اعظم»، «اتحاد ملی، انسجام اسلامی» و «نوآوری و شکوفایی» بر روی سال های متمادی گذاشته شد، رویکرد رهبر انقلاب به سمت مسائل اقتصادی تغییر کرد.

■ نام گذاری اقتصادی

نگاه تیزبین رهبر انقلاب از اواخر دهه ۸۰ بر مسائل کلان اقتصادی جامعه متمرکز شد تا معظم له از سال ۸۸، آرام آرام رویکرد نام گذاری سال ها را به سمت موضوعات اقتصادی تغییر دهند. بر همین مبنا سال های ۸۸ و ۸۹ به ترتیب به نام های «حرکت مردم و مسئولان به سوی اصلاح الگوی مصرف» و «همت مضاعف و کار مضاعف» نام گذاری شدند. پس از آن نیز به همین منوال، از سال ۹۰ تا ۱۴۰۲ به موضوعات اقتصادی تخصیص یافت تا هم مسئولان وقت بدانند که باید اولویت اول خود را بر اقتصاد و معیشت مردم متمرکز کنند و هم مردم بدانند که معیشت و زندگی آن ها برای حاکمیت و نظام اهمیت فراوانی دارد.

هرچند برحسب ظاهر نام گذاری سال ها از ۸۸ رنگ و بوی اقتصادی به خود گرفت، اما مرور بیانات مقام معظم رهبری در همه این سال ها نشان می دهد حتی سال هایی را که ایشان به نام افراد و چهره های خاص نام گذاری کرده اند، باز هم بر موضوعات اقتصادی تأکید داشتند. مثلاً در سال ۱۳۸۵ که به نام پیامبر اعظم (ص) نام گذاری شده بود، ایشان صریحاً بر «برداشتن گام های بلند و خیزش در جهت ساختن جامعه و تمدن مورد نظر پیامبر (ص)» تأکید کردند. یا مثلاً در سال ۱۳۷۹ که سال امیرالمؤمنین علیه السلام بود، اینچنین بر لزوم نزدیک شدن ملت و نظام جمهوری اسلامی به عدالت اجتماعی تأکید ویژه کردند: «واضح است که بحث عدالت اجتماعی فقط مرتبط به بحث های فرهنگی و سیاسی نیست و اتفاقاً اقتصاد نقش پررنگ تری در عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت دارد.»

■ نگاه ویژه

باید بر این نکته تأکید داشت که در تمام این سال ها نگاه ویژه رهبری بر مسائل اقتصادی بوده است. نگاهی که بعضاً از سوی برخی مسئولان وقت در طول سال ها مغفول مانده است. اگر خواسته معظم له در این سال ها محقق می شد یا تیم و بدنه دولت ها در همه این سال ها چشم به دهان رهبر انقلاب داشته و بر حل مشکلات عدیده اقتصادی مردم همت می گماردند، امروز شاهد این حجم از نابسامانی اقتصادی در حوزه های مختلف نبودیم.

نکته اساسی که برخی دولت ها در همه این سال ها از آن غفلت کردند، پرداختن به بازی ها و دعوای سیاسی و بازماندن از حل مشکلات اقتصادی مردم بوده است. رفتاری که شاید خیلی به گرایش سیاسی دولت ها هم ارتباطی نداشته باشد و غالب دولت ها با هر گرایش سیاسی از این موضوع غافل شدند که نتیجه اش امروز دامن گیر بسیاری از مردم ایران شده است. بر اساس نظر کارشناسان اینکه رهبر انقلاب طی دو دهه اخیر بر موضوعات اقتصادی تأکید کرده اند و در تمامی این سال ها از عناوین اقتصادی برای نام گذاری سال ها استفاده نموده اند، دلیل بر اهمیت پایین مسائل سیاسی و اجتماعی و فرهنگی از دیدگاه ایشان نیست؛ بلکه اهتمام ایشان به امور اقتصادی نشان از یک سطح از مواجهه تمدنی انقلاب اسلامی با تمدن غرب دارد، به شکلی که به نظر می رسد ایشان معتقدند پیروزی و قدرت یافتن در این عرصه به پیروزی نهایی کمک خواهد کرد.

■ مخاطب شعار سال

غلامعلی حداد عادل، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره نام گذاری های اقتصادی هدمند از سوی مقام معظم رهبری می گوید: «چندین سال است که پیام نوروزی رهبر انقلاب متمرکز بر مسائل اقتصادی است و ایشان تلاش کردند علاوه بر تبیین فرصت ها و نقاط مثبت، به ضعف ها هم اشاره ای داشته باشند.»

او با اشاره به این مهم که «شعار سال یک شعار عمومی است» افزود: «مخاطب شعار سال، همه ملت ایران هستند؛ لذا هر کسی به فراخور حال خود باید ببیند وظیفه اش چیست. این

شعار در واقع جهت مشترک همه فعالیت های ملت را در سال جدید مشخص می کند.» حداد عادل ادامه داد: «رهبری توجه دارند که دشمنان انقلاب و استقلال ملت ایران، با تحریم و محاصره اقتصادی این ملت را نشانه گرفته اند و با فشار می خواهند آن ها را به زانو درآورند. البته الحمدلله این نیت و آرزوی دشمنان برآورده نشده و ان شاء الله هیچ وقت محقق نخواهد شد. نظر مقام معظم رهبری این است که کشور باید در اقتصاد به درجه ای از قوت برسد که دشمن درک کند تحریم اقتصادی دیگر یک سلاح از کار افتاده است و مادی که آن ها حس کنند تحریم بر پیکر ملت ما اثر می کند آن را ادامه می دهند. بنابراین ما باید از طریق تکیه بر توان داخلی، دشمن را در استفاده از این سلاح ناامید کنیم.»

حداد عادل با اعتقاد به اینکه تمرکز بر تولید نخستین راه قوی شدن اقتصاد است، گفت: «تولید ابعاد مختلفی دارد؛ بخشی از آن بهره گیری از هوش و دانش نسل جوانی است که قوت و بزرگی خود را با شرکت های دانش بنیان، اختراعات و نوآوری ها نشان داده و این ها کاملاً چشم انداز خوبی را برای آینده ایران ترسیم می کند.»

■ راهکاری برای آینده

اقتصاد ایران برخلاف آنچه در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی بر آن تأکید شده، در سال های گذشته با درون گرایی و برون زایی دست و پنجه نرم کرده است. درون گرایی یعنی صرف عمده تولیدات برای تأمین مصارف داخلی و برون زایی یعنی گرفتن بیشترین تأثیر از متغیرهای بیرونی. مؤلفه های متعددی در این زمینه اثرگذار بوده اند که بخشی از آن ها را می توان کم تحرکی در تجارت خارجی، ضعف دیپلماسی اقتصادی و نیز کمبود پیوندهای خارجی دانست. محدود بودن طرف های تجاری، غفلت از فرصت های منطقه ای و نیز بی توجهی به تجارت با کشورهای که بر طرف کننده نیازهای وارداتی ما هستند، از جمله نمودهای این مسئله به شمار می رود. این ها در حالی است که در دنیا بازارهای بزرگی برای تولیدات داخلی کشور ما وجود دارد. همچنین با تقویت زیرساخت هایی نظیر زنجیره تولید بنگاه های کوچک و تکیه بر مزیت های بومی برای دانش بنیان کردن تولیدات، می توان زیرساخت مناسبی برای تقویت تجارت خارجی فراهم کرد.

■ پیام های اقتصادی نوروز

مقام معظم رهبری در طول دهه گذشته، بارها شعارهای اقتصادی را به عنوان شعار سال برگزیده اند که ابلاغ آن ها در پیام نوروزی معظم له مطرح شده است. در اینجا نگاهی خواهیم انداخت به خلاصه ای از پیام های رهبری در طول این سال ها به نقل از پایگاه اطلاع رسانی ایشان به نشانی (khamenei.ir).

خلاصه پیام نوروزی ۱۳۸۸

■ سال حرکت مردم و مسئولان به سوی اصلاح الگوی مصرف

«... ما بایستی الگوی مصرف را اصلاح کنیم. ما بایستی به سمت اصلاح الگوی مصرف حرکت کنیم. مسئولان کشور در درجه اول - چه قوه مقننه، چه قوه مجریه، و چه سایر مسئولان کشور؛ قوه قضائیه و غیر آن ها - و اشخاص و شخصیت ها در رتبه های مختلف اجتماعی، و آحاد مردم ما از فقیر و غنی، بایستی به این اصل توجه کنند که باید الگوی مصرف را اصلاح کنند. اینجور مصرف کردن در همه زمینه ها - در امور ضروری زندگی، در زیادهای زندگی - مصرف کردن بی رویه و بدون منطق و بدون تدبیر عقلانی، به ضرر کشور و به ضرر آحاد و اشخاص ماست. من از عموم مردم و به خصوص از مسئولان درخواست می کنم، خواهش می کنم که در این زمینه فعالیت خودشان را در این سال زیاد کنند، افزایش بدهند و برای اصلاح الگوی مصرف برنامه ریزی کنند. لذا من این سال را، سال «حرکت مردم و مسئولان به سوی اصلاح الگوی مصرف» می دانم.»

خلاصه پیام نوروزی ۱۳۹۰

■ سال جهاد اقتصادی

«... همین تحریم هایی که دشمنان ملت ایران زمینه سازی کردند یا آن را بر علیه ملت ایران اعمال کردند، به قصد این بود که یک ضربه ای بر پیشرفت کشور ما وارد کنند و آن را از این حرکت شتابنده بازدارند. البته خواسته آن ها برآورده نشد و نتوانستند از تحریم ها آن نتیجه ای را که انتظار داشتند، بگیرند و تدابیر مسئولان و همراهی ملت بر ترفند دشمنان فائق آمد، اما